

روابط خویشاوندی

با عرض پوزش از اینکه به علت فشردگی مطالب مجله، در شماره قبل موفق بدرج سلسله درسهای روابط اجتماعی در قرآن نشدیم، از این شماره آنرا دنبال می‌کنیم

بسمه تعالی

رابطه خویشاوندی نتیجه گسترش و توسعه خانواده هاست هنگامیکه اعضای یک خانواده از لحاظ کمی و کیفی به شرایط لازم میرسند آماده وصلت با دیگر خانواده ها می‌شوند. نتیجه این وصلت تشکیل خانواده های جدید است اعضای خانواده جدید چه از طرف مرد و چه از طرف زن روابط قبلی خانوادگی خویش را حفظ نموده و محترم می‌شمارد و بدین ترتیب علاوه بر روابط خانوادگی نوعی روابط قلبی و بعدی را که روابط خویشاوندی نامیده می‌شود همراه خود دارد.

به همین دلیل روابط خویشاوندی را می‌توان روابط بین خانواده ها نامید همانگونه که روابط خانوادگی رابطه بین اعضای یک خانواده را مشخص میکند رابطه خویشاوندی نیز در سطحی بزرگتر روابط بین خانواده ها را مشخص مینماید به این اساس خانواده هائی که روابط نزدیکی باهم دارند خود بخود گروه مشخص را تحت عنوان قوم یا قبیله و یا فامیل و غیره بوجود می‌آورند که بمنزله هویت فامیل آنها در جامعه می‌باشند.

به همین جهت فامیلهای نوعی تشکیل بزرگتر در جامعه هستند و هر فامیل بنا بر گسترش خود تعدادی خانواده را در بر میگیرد و روابط خویشاوندی مهمترین عامل برقراری این گروه بندی اجتماعی است

* افراد فامیل که خود جامعه کوچکی

در قلب جامعه بزرگتری هستند می‌بایست نسبت به جهت گیریهای فکری و اعتقادی خود احساس مسئولیت شدید نمایند.

اینکه فامیلهای چه ارزشی در جامعه دارند و نقش گروه بندی فامیلی در ساخت جامعه چگونه می‌باشد خود بحث جدائی است که در محدوده روابط اجتماعی نمی‌گنجد مقصود ما در این جزوه بررسی روابط خویشاوندی از دیدگاه قرآن است قرآن کریم

صفحه ۲۶

میفرماید

«وَأَقْوَامُ الَّذِينَ تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ الَّذِينَ لَكُمْ عَلَيْهِمْ رَقِيبًا»

سوره نساء آیه ۱

«بترسید از خدائی که بنام او از یکدیگر خواهشها می‌کنید و بترسید از قطع رحم که خدا به شما مراقب است»

مقصود از «رحم» همان عضو درونی و محل پرورش و رشد بچه است و به همین سبب این لغت در مورد خویشاوندان استعمال شده زیرا همه آنها از یک رحم منشاء گرفته‌اند و «ارحام» که جمع رحم است بمعنی خویشاوندان نزدیکان می‌باشد.

بنابراین قرآن با ذکر لغت «ارحام» آن گروه و جامعه‌ای را معرفی می‌کند که افراد آن از یک زوج یا در حقیقت از یک خانواده اولیه منشعب شده و به سبب برقراری رابطه خویشاوندی تشکیل

برخوردار است و همانگونه که خانواده به عنوان اولین و مهمترین واحد متشکله جامعه بشمار میرود گروه فامیلی و خویشاوندی نیز مرحله بعدی از تقسیمات اجتماعی اسلام است و چون نظام اجتماعی اسلام به اساس فطرت اصیل انسان پایه گذاری می‌شود نظم خویشاوندی نیز امری طبیعی و خدادادی است

قرآن که هم در این زمینه میفرماید:

«هُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا»

(سوره فرقان آیه ۵۴)

«اوست خدائی که بشر را از آب خلق کرد و بین آنها رابطه خویشاوندی و ازدواج قرارداد و پروردگار تو تواناست»

براین اساس حدود خویشاوندی در اسلام بسیار محترم است و قرآن کریم در حفظ و حراست آن تاکید زیاد دارد تا جانیکه برقراری آنرا رحمتی میدانند که

پیامبر اکرم (ص): سفارش می‌کنم امت حاضر و غائب را و آنهایی را که در پشت مردان و زهدان زنند تا روز قیامت که صله رحم کنید اگر چه بفاصله یکسال راه باشد زیرا صله رحم جزء دین است

از سوی خداوند بر جامعه انسانی نازل شده است. بر پایه چنین تائیدی پیامبر اکرم (ص) رابطه خویشاوندی را جزء دین می‌شمارد و لزوم آنرا در حدی قرار میدهد که بیشترین موانع مشکلات نمی‌توانند مانع از برقراری آن گردند

خطابی که پیامبر (ص) در طول تاریخ به تمامی امت اسلامی دارد اینگونه است:

«سفارش می‌کنم امت حاضر و غائب را و آنهایی را که در پشت مردان و زهدان زنند تا روز قیامت که صله رحم کنید اگر چه بفاصله یکسال راه باشد زیرا صله رحم جزء دین است»

چنانکه ملاحظه می‌شود «صله رحم» همان رابطه خویشاوندی است و موانع حتی اگر باندازه یکسال راه باشند نمی‌توانند سبب قطع آن شوند در اینجا باید توجه داشت که قرار گرفتن رابطه خویشاوندی جزء دین مبین کلام الهی است که آنرا امری طبیعی و خدا دادی معرفی می‌نماید.

جهاد

مجموعه فامیلی را در جامعه داده‌اند. در این آیه همچنین ارزش رابطه خویشاوندی بیان شده و ضمن منع افراد از قطع اینگونه رابطه، آنها را متوجه مراقبت خداوند مینماید. در آیه ای دیگر که در همین زمینه است قطع رابطه خویشاوندی بشدت مورد نکوهش قرار میگیرد و همانند فساد در زمین معرفی می‌شود «فَهَلْ عَسَيْتُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا مِنَ الْأَرْضِ وَتَقْتُلُوا رِجَالَهُمْ»

سوره محمد (ص) آیه ۲۲

«آیا باز هم امیدنجات دارید در صورتیکه از خداری بگردانید بد برای اینکه در زمین ایجاد فساد کنید و قطع رحم نمائید»

از نظر قرآن رابطه خویشاوندی امری طبیعی و یکی از ارزشهای مهم جامعه انسانی بشمار میرود

جامعه اسلامی از نظم اجتماعی خاصی

چنانکه در زمان ظهور اسلام یکی از مشکلات بسیار بزرگ، خطرناک جامعه عرب جاهلی را وجود همین دسی های قبیله ای در سطحی گسترده تشکیل داده و متأسفانه باتمام تلاشی که پیامبر (ص) در رفع کینه های دیرینه آنها نمود، این مشکل از گد پایان نگرفت و همچنان نقش تخریبی و مایه فتنه خود را بعد از ظهور اسلام و نزول قرآن کریم ایفا می نمود. قرآن کریم در سوره نساء و نساء المومنین در محیط خانواده، روابط خانوادگی، روابط حسنه و برهمنه و روابط خیریه و خیرات خانوادگی ها نیز حکم کرده و روابط خویشاوندی را بر اساس آن تافته ای ساخته تا جایی برای برخوردهای ناسالم افری نماند.

قرآن کریم هنگامیکه که احسان و نیکی را در همه جا توصیه می نماید، هنگام با آن روابطی حسنه و برهمنه و خیرات را در روابط فیسبیلین خانواده ها نیز حکم می نماید. این روابط را بر اساس آن تافته ای ساخته تا جایی برای برخوردهای ناسالم افری نماند.

از این نظر دریاتی که احسان در روابط خانواده ذکر شده همراه آن در روابط با نزدیکان و خویشان نیز لازم گردیده. قرآن کریم میفرماید:

«وَالْوَالِدِينَ إِحْسَانًا... الَّذِي الْقَرِيبِ وَالْيَتَامَى...»
سوره نساء، آیه ۳۶

«واحسان بوالدین و خویشاوندان و یتیمان...» چنانکه ملاحظه می شود احسان به خانواده در کنار احسان به نزدیکان و خویشان آمده و مشابه این کلام الهی دریات دیگر قرآن موجود است. البته روشن است که نحوه احسان و اینکه روابط حسنه چه تعهدات و تکالیفی را برای افراد لازم میکند خود بحث جداگانه ایست که شرح آنرا می بایست در اخلاق اسلامی مطالعه نمود.

رابطه ارشادی

از دیگر روابط مهمی که روابط خویشاوندی را تحکیم می بخشد رابطه ارشادی است. افراد فامیل که خود جامعه کوچکی در قلب جامعه بزرگتری هستند می بایست نسبت به جهت گیریهای فکری و اعتقادی خود احساس مسئولیت شدید نمایند، زیرا همانگونه که ارشاد و هدایت مفید می تواند با سرعت بیشتری در سطح فامیل پخش شده و مورد توافق قرار گیرد متقابلاً هرگونه انحراف فکری و اعتقادی هر فرد از فامیل می تواند سبب فشار و تخذیر فکری بقیه شده و سرعت در همه نزدیکان منتشر شود.

بقیه در صفحه ۷۱

صفحه ۲۷

تا روابط خویشاوندی بگونه ای سالم و در جهت خدمت به جامعه اسلامی برقرار باشد.

مهمترین جنبه ای که قرآن تاکید زیادی روی سالم سازی آن دارد مربوط به روابط بدیهی و معمولی می باشد که بین خویشاوندان برقرار است مانند رفت و آمدها و برخوردهای عادی، همچنین درخواستها و انتظاراتی که از همدیگر دارند و نیز آداب و رسوم فامیلی و عهد و پیمان هائی که باهم برقرار میکنند و امثال اینها.

در اینگونه روابط میبایست دقت زیادی شود زیرا جو فامیلی و خویشاوندی نسبت به کل جامعه فضای فشرده تری دارد و به سبب ازدیاد برخوردها زمینه مساعدتری برای ایجاد اختلافات موجود است و بدیهی است که پاره ای رقابتها و شرایط خاص فامیلی سبب گسترش این اختلافات شده و روابط مقدس خویشاوندی را تبدیل به دشمنی ها و کینه توزی های بسیار شدید و سابقه دار فامیلی و قومی می نماید.

امام صادق (ع) نیز در این زمینه میفرماید: «آن کس که از نسب خویش اگرچه در سطح ضعیف و حقیری باشد بیزاری جوید کافر است»

اصول کافی ج ۴

سبب دادن نسبت کفر در این حدیث بسیار روشن است زیرا هنگامیکه رابطه خویشاوندی جزء دین بشمار میرود ترک آن در حکم ترک یک ضرورت دینی بوده و موجب کفر می باشد.

قوانین قرآنی در رابطه های خویشاوندی

ارزشی که قرآن برای روابط خویشاوندی قائل است قوانین و مقررات خاصی را بر این روابط حاکم می کند.

وجود این مقررات برای برقراری این نظام ارزشمند و پاکسازی آن از هرگونه فساد درونیست

جهاد

روابط خویشاوندی.....

قرآن کریم در آیه ای که خطاب به پیامبر (ص) است میفرماید:
«وانذر عشیرتک الاقربین.....»

سوره شعراء آیه ۲۱۴
یعنی ای پیامبر خویشان و نزدیکان را جمع کن و آنها را هشدار بده و بسوی خداوند یگانه هدایت کن
این آیه بخوبی مبین نقش هدایت فکری و اعتقادی در خویشان و نزدیکان است و این نقش آنقدر بزرگ است که رسالت الهی نیز باید از همین مرحله و از میان خویشاوندان شروع شود.
بعد از نزول این آیه بود که پیامبر (ص) مجلسی از خویشان خود ترتیب داد و بعد از سخنی که ایراد فرمود آنها را به سوی خدای یگانه خواند و بعد ترتیب رسالت الهی خود را ابتدا در میان نزدیکان خویش آشکار نمود.

تعصبات قومی آفت روابط اجتماعی.....

جنبه دیگر از روابط خویشاوندی که قرآن کریم تأکید زیادی روی آن دارد مورد وابستگی های قومی و عصبیت های جاهلانه است که سبب می

دنیایی در مقابل اهداف راستین خدائی قرار داده شده و عامل انحراف انسان در این مسیر وابستگی های خانوادگی و خویشاوندی ذکر گردیده است.
گاهی نیز وابستگی انسان تبدیل به تعصبات شدید قومی می شود و سبب پایمال شدن عدالت اجتماعی بضع مصالح فامیلی می گردد که قرآن کریم اینگونه موضعگیری غیر عادلانه را نیز شدیداً محکوم مینماید:

«یا ایها الذین آمنوا کونوا قوامین بالقسط شهداء... ولو علی انفسکم اوالوالدین و الاقربین.....»
سوره نساء آیه ۱۳۵

«ای ایمان آورندگان بر پا دارنده قسط و عدالت باشید شاهدان راستین برای رضای خداوند اگر چه شهادت شما بر علیه خودتان باشد یا به ضرر پدر و مادر و خویشانان باشد.....»

در این زمینه از امام سجاد (ع) نیز رهنمود پرارزشی برای ما بجای مانده است که با ذکر آن بحثمانرا خاتمه میدهیم:
امام سجاد (ع) میفرماید:

«عصبیتی که صاحبش بسبب آن گنهگار است اینست که بدکاران قوم خود را از نیکان قوم دیگر بهتر داند. اما دوست داشتن کسی قوم خود را عصبیت نیست بلکه کمک کردن کسی قوم خویش را برستم از جمله عصبیت است.» کافی ج ۳

شود رابطه خویشاوندی نه تنها در جهت خدمت به جامعه نباشد بلکه خود تشکیل طبقه و گروهی بسته و اختصاصی را دهد که جدای از جامعه بوده و تنها رابطه آن با دیگر مردم در جهت بهره کسی و سوءاستفاده از موقعیت ها و امکانات عمومی جامعه باشد.

قرآن کریم این نوع وابستگی ها را در جنبه های متفاوتی محکوم می کند.

گاهی وابستگی فامیلی سبب می شود انسان از حقایق پیرامون خویش غافل شود و اهداف حقیقی را فدای مقاصد کاذب و دروغین نماید.
قرآن کریم در این مورد شدیداً هشدار می دهد:

«قل ان کان اباءکم و ابناءکم و اخوانکم و ازواجکم و عشیرتکم.....»
سوره توبه آیه ۲۴

ترجمه آیه چنین است:
«بگو ای پیامبر اگر پدرانتان و فرزندانان و برادرانتان و زنانان و خویشاوندانتان و اموالی که کسب کرده اید و خانه هائی که آنها را دوست میدارید از خداوند و رسول او و جهاد در راهش برای شما محبوب تر است پس منتظر باشید تا عذاب خداوند بر شما نازل شود»
چنانکه می بینیم در این آیه مقاصد دروغین

آشنائی با : حوزه.....

کارهای پوستر حوزه تا کون ۲ نمایشگاه تشکیل شده است و نمایشگاهی هم بزودی در شهرهای جنوب بر پا خواهد شد.

بخش گرافیک در زمینه آموزش مقداری فعال بوده و تعدادی از افراد متعهد را جهت فعالیت در نهادهای انقلاب آموزش داده است و نیز نمایشگاهی از کارهای گرافیک حوزه در رابطه با روز جهانی زن تابستان ۵۹ در کینهاک برگزار گردید و همچنین در زمینه طراحی روی جلد و نیز تراکت های مختلف جهت نهادها فعال بوده است. حدود ۵۰ پوستر تا کون توسط حوزه چاپ گردیده است در ضمن قسمت گرافیک مشغول تهیه و تدوین کتاب گرافیک انقلاب نیز هست.

- نقاشی - واحد نقاشی حوزه تا کون توانسته با اکثر نقاشان مسلمان رابطه برقرار نموده و در جهت گیری آثارشان تأثیر بگذارد و

همچنان آثارشان را بصورت های مختلف چاپ و عرضه نماید. همچنین تا کون ۵ نمایشگاه از تابلوهای نقاشی برگزار کرده است.

۲۱ تابلو تا کون بصورت کارت پستالهای که بمناسبت سالگرد انقلاب بوده به ۳ زبان چاپ گردیده است و نیز ۱۳ عدد از آنها بصورت پوستر چاپ گردیده است. واحد نقاشی یک کلاس نقاشی را هم اداره می نماید

- عکاسی - یک واحد نیز در رابطه با بخش گرافیک حوزه فعال است و همچنین یک کلاس آموزش کامل برای برادران سپاه تشکیل داده است.

- فیلم - در قسمت فیلم با توجه باینکه از نظر امکانات بسیار ضعیف میباشد - با استفاده امکانات فنی وزارت فرهنگ و هنر فیلم سینمایی و ۳۵ میلیمتری بنام تشکیلات کار شده است. حدود ۱/۴۰ دقیقه میباشد و فیلمبرداری و

مونتاز آن نیز تمام گردیده است و فقط صدا گذاری احتیاج دارد یک فیلم ۱۸ دقیقه ای دیگر که ۱۶ میلیمتری میباشد تهیه و به تلویزیون جهت نمایش داده شده است.

همچنین فیلم ۲۲ دقیقه از خونین شهر و جنوب آماده پخش میباشد فیلم دیگری که ۱۶ میلیمتری است در رابطه با جنگ در دست تهیه میباشد.

- موسیقی - در این زمینه حدود دو ماه است گروهی متخصص و متعهد به انقلاب مشغول به فعالیتند و تا کون کارهای زیر انجام پذیرفته است.

- ۱- موزیک (گلبرگ سرخ لاله ها) که جهت یک فیلم مربوط به جبهه های جنگ تهیه شده
- ۲- شعری از سپیده کاشانی با موسیقی بنام (دجله خون)
- ۳- شعری از آقای حمید سزوار با موسیقی بنام (همپای جلودار)